

сучасних інтеграційних технологій робить вивчення зазначеного виду прози не лише результативним, а й цікавим для учнів, забезпечуючи комплексний підхід до розвитку їхнього світогляду та патріотичних цінностей.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Герасименко С. Інтеграційні процеси у мистецько-літературному концепті викладання української літератури у закладах фахової передвищої освіти. *Publishing house «Ukrlogos Group»*, 2024. С. 60–66.
2. Мариновська О. Інтегральна технологія навчання: від теорії до практики. *Початкова освіта*, № 32 (608). Івано-Франківськ, 2011. С.3–5.
3. Овдійчук Л. М. Психолого-педагогічні основи застосування інтегрованого навчання в освітній сфері. *Освітні обрії*. 2023. №1. С. 20–26.
<https://journals.pnu.edu.ua/index.php/obrii/article/view/7075/7305>

Димовська Анна Костянтинівна,
кандидат філологічних наук,
викладач вищої кваліфікаційної категорії,
циклова комісія філологічних дисциплін,
Комунальний заклад «Балтський педагогічний
фаховий коледж»

ФОРМУВАННЯ У БАКАЛАВРІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 013 ПОЧАТКОВА ОСВІТА УЯВЛЕНЬ ПРО ПОДОРОЖ ГЕРОЯ ЯК НАСКРІЗНИЙ СЮЖЕТ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Усі студенти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта в Україні вивчають дисципліну «Дитяча література» (можливі варіації – «Українська література для дітей», «Зарубіжна література для дітей», «Історія літератури для дітей та юнацтва» тощо). На деяких освітніх програмах ця дисципліна є вибірковою, та в більшості все ж – нормативною. Це природно з огляду на важливість формування читацької компетентності в учнів початкових класів і величезний потенціал текстів для дітей, створених упродовж тисячоліть існування людства. У процесі вивчення дисципліни неодмінно акцентується той факт, що література для дітей та юнацтва є

складником усієї літератури, вона «...взаляжнюються від законів, властивих художній словесності взагалі» [4, с. 5] – це значить, що на цю літературу поширюються загальні родо-видові та жанрові характеристики, а також сюжетно-композиційні прийоми, властиві т.зв. дорослій літературі (безперечно, з урахуванням вікових і психологічних особливостей потенційних читачів).

У зв'язку з вищесказаним постає необхідність розглядати дитячу літературу (у нашій розвідці вживаємо цей термін як синонімічний до терміна «література для дітей та юнацтва») у контексті актуальних літературознавчих та культурологічних концепцій сучасності. До таких, на нашу думку, належить концепція Подорожі Героя (мономіф) Дж. Кемпбелла, висвітлена у його фундаментальній праці «Тисячолікий герой» (1949).

Суть цієї концепції, як відомо, полягає в обґрунтуванні того факту, що міфи різних народів світу відтворюють схему єдиного сюжету – мономіфу – про мандрівку міфологічного героя, його ініціацію та повернення додому. Апелюючи до психоаналітичних досліджень Фрейда, Юнга та їхніх послідовників, Дж. Кемпбелл стверджує, що «...логіка міфу, герої і подвиги міфу живуть і в нашій сучасності» [3, с. 12]. Цю тезу послідовно відстоює К. Воглер, рецензент у студії Walt Disney, у праці «Подорож письменника. Міфологічна структура для письменників»: деталізуючи схему мономіфу, запропоновану Дж. Кемпбеллом, він наводить сотні прикладів її використання як у класичних елітарних творах літератури чи кіномистецтва, так і в популярних продуктах, розрахованих на масового споживача. К. Воглер наполягає на тому, що мономіф у розумінні Дж. Кемпбелла є «точною моделлю роботи людського розуму», «правдивою картою психіки», що й пояснює «універсальну силу таких історій» [1, с. 5]. Письменники, сценаристи та режисери, які керуються схемою Подорожі Героя, зазвичай створюють справді культові тексти, оскільки реципієнти (читачі, глядачі) підсвідомо вловлюють закладену в них архіїчну логіку розвитку подій, яка відгукується їм на архетипному рівні. Варто зазначити, що концепція мономіфу справила настільки потужний вплив на сучасників, що в подальшому на її ґрунті постали аналогічні теорії Х.Л. Борхеса (про 4 базові сюжети), К. Букера та Д. Джонсона (по 7 основних сюжетів), Ж. Польті (36 драматичних ситуацій) тощо.

У концепції Дж. Кемпбелла все починається з міфу – саме порівняння сотень міфів різних народів з найвіддаленіших куточків світу дає авторові змогу виявити сюжетні подібності та висунути припущення про єдину схему побудови історій. Тому, на нашу думку, під час вивчення міфів народів світу (зазвичай це одна з перших тем у курсі «Дитячої літератури», який найчастіше побудовано за хронологічним принципом) доцільно знайомити студентів з концепцією Дж. Кемпбелла та її впливом на світову наукову думку XX-XXI ст.

Неспростовним є той факт, що міфи «...істотно вплинули на розвиток літератури середніх віків, епох Відродження, романтизму», «...знайшли відображення в літературі для дітей та юнацтва у вигляді міфем, розгортання традиційних сюжетів міфологічного походження <...>, міфологічних богів та героїв <...>, епізодів тощо» [2, с. 29–30]. Вивчення їх у курсі «Дитячої літератури» дає змогу не лише ознайомити здобувачів освіти з фабулою окремих міфологічних оповідок різних народів, а й значно поглибити уявлення про міфи, змінити оптику рецепції – зазвичай шкільний курс літератури формує у більшості уявлення про міфи як різновид казок, вельми слабо диференціюючи ці жанри; без гуманітарної вищої освіти більшість людей упродовж життя не змінює своїх примітивних уявлень про міф, у кращому випадку пов'язуючи його з язичницькими віруваннями доісторичних часів.

У цитованій праці К. Воглера, яка є фактично розгорнутим коментарем до «Тисячолікого героя» Дж. Кемпбелла, наведено приклади алюзій до відомих міфологічних сюжетів у книжках і фільмах, які складають класику XX століття («Янки з Коннектикуту при дворі короля Артура», «Чарівник країни Оз», «Офіцер і джентельмен», «Зоряні війни», «Рембо. Перша кров», «Касабланка», «Індіана Джонс» (цикл фільмів), «Король лев» та ін.). Сюжети усіх цих історій (чи-то літературних, чи-то кінематографічних) організовано за схемою мономіфу: виправа – ініціація – повернення (як і подорожі давньогрецьких героїв – Одиссея, Тесея, Персея, Ясона, Едіпа тощо), а герой кожної історії, як пише К. Воглер, «...це посвячений, якого знайомлять із таємницями життя і смерті» [1, с. 17]. Зауважимо, що наведення таких прикладів у процесі літературознавчого аналізу міфів значно підвищує інтерес здобувачів освіти до матеріалу, часто стає для них відкриттям через несподівану можливість подивитися на давно знайомі сюжети сучасної культури (значно ближчої їм за

формою, аніж міфологія) під іншим кутом зору. Внаслідок цього актуалізуються спроби студентів по-новому прочитати та інтерпретувати хрестоматійні тексти літератури для дітей та юнацтва, наприклад, «Гидке качення», «Русалоньку» або «Снігову королеву» Г.К. Андерсена, «Попелюшку», «Хлопчика-мізинчика» чи «Бременських музикантів» братів Грімм, «Каліфалелеку» чи «Холодне серце» В. Гауфа, «Алісу в дивосвіті» Л. Керрола, «Хроніки Нарнії» К.Ст. Льюїса, «Кораліну у світі кошмарів» Н. Геймана, септологію про Гаррі Поттера Дж.К. Ролінг та ін. Відстежені в текстах алюзії до міфологічних сюжетів приносять щиру радість пізнання, збагачують кругозір здобувачів освіти, підвищують їхній інтелектуальний рівень, сприяють зростанню мотивації до вивчення дитячої літератури.

Таким чином, усе вищесказане засвідчує важливість вивчення міфів у курсі «Дитячої літератури» у кореляції з концепцією Подорожі Героя (мономіфу) Дж. Кемпбелла. Ознайомлення здобувачів освіти з основними постулатами його праці «Тисячоликий герой», застосування в практиці літературознавчого аналізу міфологічних оповідей схеми мономіфу, відстеження етапів Подорожі Героя в текстах – спершу міфів, надалі – будь-яких творів різних епох та жанрів (казки – фольклорної та літературної, повісті, фентезі, фантастики, горору тощо) – сприяє формуванню в них чітких уявлень про Подорож Героя як наскрізний сюжет світової літератури, складником якої є література для дітей та юнацтва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Воглер К. Подорож письменника. Міфологічна структура для письменників / пер. з англ. Я. Машико. Київ: ArtHuss, 2023. 528 с.
2. Качак Т., Круль Л. Зарубіжна література для дітей: підручник. Київ: Академвидав, 2014. 416 с.
3. Кемпбелл Дж. Тисячоликий герой / пер. з англ. О. Мокровольського. Львів: Видавництво Terra incognita, 2021. 416 с.
4. Кизилова В.В. Українська література для дітей та юнацтва: новітній дискурс: навч.-метод. посіб. для студ. вищих навч. закл. Старобільськ: Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2015. 236 с.